

סימפולים, היפ-הופ וזכויות יוצרים בעידן הדיגיטלי

חבר ההרכב וו-טאנג קלאן, מתאר את הסמפלר כ-"Painter's Palette", דהיינו ככלי המאפשר לערבב וליצור מיקס של צבעים וטקסטורות קוליות. אלא שתפקידה של הדגימה רחב הרבה מעבר לעולם ההיפ-הופ או הדאנס, והיא תרמה להתפתחותם של סגנונות מוסיקליים חדשים. כך למשל מוסיקת ה"טריפ הופ" אשר צמחה בראשית שנות התשעים בבריסטול, עם להקות דוגמת פורטיסהד ומאסיב אטאק, נשענה על שימוש בלופים מתוך אלבומים קיימים.

פסק הדין הראשון שעסק בשימוש בדגימות במוסיקת היפ הופ היה *Grand Upright V. Warner Bros. Records* (1991). במקרה זה בית המשפט השתמש במינוח "Theft" כלפי הדגימה, ופסק הדין הדגים בבירור את העמדה השלילית שעל בסיסה פירש בית המשפט את הנושא.

בשנת 2004 עוצבה ההתייחסות לנושא דגימה דיגיטלית בפרשת *Bridgeport Music, Inc. V. Dimension Films* בפסק דין זה נדונה דגימה בת שתי שניות של אקורד גיטרה שנדגם משיר של George Clinton and the Funkadelic (הטון). נעשה לופ שלה והיא הורחבה למקצב של אחד חלקי שש עשרה. בתשובה לשאלה האם מוסיקאים רשאים לדגום ללא רשות יצירות של אחרים, קבע ביהמ"ש כי הדבר אסור לפיכך, לצורך ביצוע סימפול, יש לקבל תחילה אישור מבעל הזכויות ביצירה.

פרשת *Bridgeport V. Dimension Films*, עומדת בסתירה להחלטות שניתנו בעת האחרונה, בהן עובדות דומות, אך תוצאות שונות. כך למשל בפרשת *Saregama India Ltd. V. Mosley* (2009) עשה המפיק טים מוזלי, שימוש בהקלטות אשר נכללו בתקליט הודי בשם "Bagor Mein Bahar Hai", וזאת כחלק מהשיר "Put you on the game", אשר נכלל באלבום של ג'ייסון טיילור משנת 2005. ביהמ"ש בחן האם התוצאה היתה זומה מהותית לחלקים המוגנים בזכויות יוצרים של היצירה הנדגמת. ביהמ"ש קבע, כי למעט דגימה של שנייה אחת, השיר לא זמה ליצירה המקורית ולפיכך לא התקיימה הפרת זכויות יוצרים.

שינויים אלה מדגימים את חוסר הבהירות הקיימת בבתי המשפט (וגם בציבור) ביחס לנושא זה, וניתן ללמוד מהם אודות התפתחות הליכי יצירה חדשים והאפשרויות המגוונות הטמונות בהם, אל מול הקשיים בהם נתקל עולם המשפט בשעה שהוא נדרש להתמודד עם הליכי יצירה חדשים אלה. נדמה כי עם התפתחות הטכנולוגיה, הפופולאריות של תרבות ה"רמיקס", והקלות של הליך היצירה, יש צורך להתאים את דיני זכויות היוצרים להליך היצירה המשתנה בעידן הדיגיטלי.

עו"ד אייל ברוק

החל מפסק הדין החשוב משנת *Bach V. Longman* 1777, בו תבע יוהאן כריסטיאן באך את המו"לים Longman & Luckey, בגין פרסום שאינו מורשה של שתי יצירות, ועד לפסקי דין שניתנו בעשור האחרון (כמעט מאתיים וחמישים שנה מאוחר יותר), בנושא סימפול (דגימה) במוסיקת היפ הופ, התחבטו בתי המשפט כיצד ראוי ליישם את דיני זכויות היוצרים לתחום המוסיקה.

הליך יצירת המוסיקה השתנה בצורה משמעותית במהלך השנים ובעשור האחרון בפרט. בשעה שהליך היצירה המוסיקלי בתקופה הקלאסית נוצר באמצעות כלי נגינה מסורתיים והתבסס בדרך כלל על יוצר אחד, הרי שהיצירתיות המוסיקלית עברה בעשורים האחרונים שינויים מרחיקי לכת, והיצירה המוסיקלית העכשווית המבוססת על מוסיקה אלקטרונית אפשרה שינוי ביצירת מוסיקה באופנים רבים: טכנולוגיות חדשות הביאו להתפתחות כלי נגינה חדשים אשר חוץ ממרקם צלילי חדש הביאו עימם גם מחשבה חדשה בהיבטים שונים.

אלא שבשנים האחרונות חל שינוי מהותי נוסף, המחשב, וההתפתחות הטכנולוגית של הציוד הנלווה לו, הפכו לכלי היצירה העיקרי של יוצרי מוסיקה אלקטרונית, ונוכחותו של המחשב הנייד מורגשת כיום כמעט על כל במת הופעות. זמינותם של הכלים ופשטות הפעלתם, עלותם הנמוכה יחסית, והעובדה כי עלות העתקה דיגיטלית של היצירות אינה קיימת במקרים רבים, תורמת לכך שיוצרים רבים מתנסים ביצירת יצירות מוסיקליות חדשות, באופן פשוט, זול ובתוך זמן קצר, כיום ניתן לדגומא ליצור מוסיקה באמצעות אפליקציה באייפון ומקלדת שליטה שעלותה כמה מאות שקלים.

בתחום הסאונד - נוצרו שפע של אפשרויות חדשות, ובעקבות זה דימויים צליליים חדשים. אחד האמצעים ליצירת סאונד הינו על דרך של "צלילים קונקרטיים", או רעשי סביבה מוקלטים ומעובדים, הקושרים בין המוסיקה לבין סביבתה המיידית. דרך נוספת הינה "דגימה" (sampling).

חשוב לציין כי הליכי יצירה אלקטרוניים אלה, מצביים אתגרים וקשיים בפני דיני זכויות היוצרים. בכתבה זו, אתייחס בקצרה לנושא הסימפול. **סימפלינג** (דגימה) פירושה שימוש בקטע של הקלטה או יצירה קיימת בתוך הקלטה חדשה, על פי רוב תוך הענקת משמעות חדשה. הקלטות צליליות היו בשימוש עוד בשנות הארבעים של המאה ה-20, אבל שימוש בדגימות הפך לרווח ושימש כמרכיב אינטגרלי בז'אנר ההיפ הופ אשר צמח בשנות השמונים, אשר התאפיין בשימוש חוזר בדגימות כחלק מהליך היצירה. כיום השימוש בדגימות מהווה חלק אינטגרלי עבור סגנונות מוסיקליים מגוונים. מעבר לאפשרות הטכנית לשלב מקטעים מיצירות קודמות, הרי שאמנים ויוצרים שונים, התייחסו לשימוש בסמפלר ככלי נגינה חדש. כך למשל RZA,

לאתר עו"ד אייל ברוק לחצו כאן

עו"ד אייל ברוק עוסק בתחום הקניין הרוחני והינו דוקטורנט בתחום זכויות יוצרים במוסיקה בעידן הדיגיטלי. בעברו שימש כקלידן להקת 'שפיות זמנית' וכנגן עוגב.